

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

นมและผลิตภัณฑ์นมเป็นสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรไทยไม่น้อยกว่า 22,000 ครัวเรือน หรือคิดเป็นจำนวนเกษตรกรไม่น้อยกว่า 1.3 แสนคน ที่ต้องพึ่งพาเศรษฐกิจอยู่กับรายได้จากการเลี้ยงโคนม(สุภาพ และไพรวลัย, 2547) นอกจากนี้ผลตอบแทนสุทธิจากการเลี้ยงโคนมสูงกว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรอื่น เช่นการปลูกข้าวโพด และการปลูกมันสำปะหลัง(ศิริมา และ ญัฐพงศ์, 2547) แม้ว่าต้นทุนในการเลี้ยงโคนมจะสูงกว่าต้นทุนในการประกอบอาชีพอื่น ๆ ก็ตาม โดยเฉลี่ยแล้วผลตอบแทนต่อการเลี้ยงโคนมแต่ละตัวจะประมาณ 1.4 บาทต่อกิโลกรัม จากผลตอบแทนสุทธิที่สูงกว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรอื่น ๆ ข้างต้น ทำให้จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีจำนวนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การเลี้ยงโคนมยังได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ จากสถิติของสำนักงานปศุสัตว์และปศุสัตว์จังหวัดในช่วงเวลาต่าง ๆ พบว่า จำนวนโคนมที่มีอยู่ในประเทศนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2547 ราชอาณาจักรจะพบว่า มีจำนวนที่มากขึ้น(ตารางที่ 1) สำหรับภาคที่มีการเลี้ยงโคนมมากที่สุดได้แก่ ภาคกลาง ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้ เขต 1 ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี เขต 2 ได้แก่ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง สมุทรปราการ สระแก้ว และเขต 7 ได้แก่ กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร เนื่องจากการพัฒนาการเลี้ยงโคนมมีการดำเนินการอย่างแพร่หลาย เกษตรกรตื่นตัวและสนใจอาชีพการเลี้ยงโคนมเพราะเห็นว่าการเลี้ยงโคนมสามารถทำรายได้ค่อนข้างดีและสม่ำเสมอ เกษตรกรหลายรายเปลี่ยนอาชีพจากการปลูกพืชและหันมาเลี้ยงโคนมเพราะเห็นว่าเป็นอาชีพที่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล

จะเห็นว่าอาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพที่สร้างงานและรายได้ให้กับเกษตรกรไทย ซึ่งน้ำนมดิบได้นำไปแปรรูปเป็นนมพร้อมดื่ม อีกทั้งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่าน้ำนมเป็นอาหารที่ดีมีคุณค่าทางโภชนาการสูง เพราะเป็นอาหารเสริมที่มีประโยชน์ ช่วยซ่อมแซมร่างกายส่วนที่สึกหรอ และบำรุงร่างกาย ภาครัฐได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงได้ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมและรณรงค์การบริโภคนม ปัจจุบันความนิยมในการบริโภคนมพร้อมดื่มเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในปี พ.ศ.

2531 ปริมาณการบริโภคนมพร้อมดื่มมีจำนวน 150,918 ตัน เพิ่มขึ้น 806,312 ตัน ในปี พ.ศ. 2547 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 12.24 (ตารางที่ 13) แต่ปริมาณการผลิตนํ้านมดิบที่ผลิตได้ในประเทศยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงมีการนำเข้าหางนมผงและผลิตภัณฑ์นมปีละหลายพันล้านบาท ทำให้ประเทศชาติต้องสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมาก ด้านการนำเข้าหางนมผง ผลิตภัณฑ์นมของไทย(ตารางที่ 2) ไทยนำเข้าผลิตภัณฑ์นมในรูปแบบของหางนมผงและผลิตภัณฑ์นม โดยมีหางนมผงเป็นผลิตภัณฑ์นมนำเข้าที่สำคัญ แต่ไทยไม่มีการนำเข้านํ้านมดิบ เนื่องจากนํ้านมดิบเป็นสินค้าที่เน่าเสียได้ง่าย และค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง โดยในปี พ.ศ. 2531 นำเข้าหางนมผง 47,173 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,172 ล้านบาท และนำเข้าผลิตภัณฑ์นม 32,277 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,545 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2547 นำเข้าหางนมผง 67,970 ตัน คิดเป็นมูลค่า 5,444 ล้านบาท และนำเข้าผลิตภัณฑ์นม 115,755 ตัน คิดเป็นมูลค่า 6,740 ล้านบาท การนำเข้าหางนมผงในสัดส่วนที่มากเนื่องจากหางนมผงสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ผลิตนมพร้อมดื่ม นมข้นหวาน นมผง ไอศกรีม และอาหารสัตว์ เป็นต้น

ตารางที่ 1 จำนวนโคนม ตามรายภาค ในปี พ.ศ. 2538-2547

	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคเหนือ	ภาคใต้	รวมทั่วประเทศ
2538	185,370	79,678	16,706	5,493	287,247
2539	182,467	68,527	18,840	6,511	276,345
2540	206,337	70,261	21,659	4,615	302,872
2541	192,200	74,460	24,504	4,259	295,423
2542	186,210	67,536	24,622	4,287	282,655
2543	204,822	68,596	29,908	4,541	307,927
2544	233,523	74,434	27,821	7,901	343,679
2545	248,667	74,807	28,956	6,010	358,440
2546	255,302	84,354	34,282	6,265	380,203
2547	285,520	82,021	32,468	8,341	480,350

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548)

ตารางที่ 2 ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าทางนมผงและผลิตภัณฑ์นมของไทยปี พ.ศ. 2531-2547

(หน่วย ปริมาณ:ตัน)

(หน่วย มูลค่า:ล้านบาท)

ปี	ทางนมผง		ผลิตภัณฑ์นม		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2531	47,173	1,172,772	32,277	1,545,351	79,450	2,718,123
2532	32,589	1,601,864	30,361	1,686,903	62,950	3,288,767
2533	47,536	2,116,823	41,050	2,063,330	88,586	4,180,153
2534	50,905	1,880,757	45,630	2,150,330	96,535	4,031,087
2535	62,147	2,768,240	51,866	2,802,026	114,013	5,570,266
2536	52,357	2,484,852	53,918	2,678,407	106,275	5,163,259
2537	71,749	2,913,894	71,642	3,288,325	143,391	6,202,219
2538	79,919	4,123,193	74,915	4,119,674	154,834	8,242,867
2539	67,174	3,895,201	92,559	5,476,047	159,733	9,371,248
2540	70,990	4,029,921	121,799	7,442,111	192,789	11,472,032
2541	53,041	4,073,959	86,527	7,530,205	139,568	11,604,164
2542	56,036	3,313,963	91,082	6,106,524	147,118	9,420,487
2543	53,024	3,661,539	108,399	6,356,053	161,423	10,017,592
2544	58,823	5,824,162	103,296	7,048,967	162,119	12,873,129
2545	76,466	4,928,541	104,283	5,500,268	180,749	10,428,809
2546	73,631	5,037,513	111,409	5,555,334	185,040	10,592,847
2547	67,970	5,443,506	115,755	6,740,329	183,725	12,183,835
รวม	1,021,530	59,270,700	1,336,768	78,090,184	2,358,298	137,360,884
เฉลี่ย	59,598	3,364,200	76,313	4,459,366	135,911	7,823,566
%เปลี่ยน						
แปลงเฉลี่ย	5.47	13.56	5.85	8.19	4.80	9.49

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548)

ด้านการส่งออกทางนมผงและผลิตภัณฑ์นม ไทยมีการส่งออกทางนมผงและผลิตภัณฑ์นมหลายชนิด ซึ่งมีบางชนิดที่เป็นการส่งออกกลับไปใหม่(re-export) สินค้าส่งออกส่วนมากมีสภาพเป็นครีมหรือนมผง ในรูปของเหลวหรือชั้น เติมน้ำตาล เนยที่ได้จากนม นมข้นหวาน เป็นต้น และเป็นการส่งออกไปยังประเทศใกล้เคียง เช่น ลาว กัมพูชา พม่า สิงคโปร์ ฮองกง และฟิลิปปินส์ ทางนมผงซึ่งมีการนำเข้าจำนวนมากมีส่วนหนึ่งที่ทำกรส่งออกกลับไปใหม่(re-export) จากตารางที่ 3

ปริมาณการส่งออกทางนมผงในปี พ.ศ. 2531 มีการส่งออก 23 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1.4 ล้านบาท ส่วนการส่งออกผลิตภัณฑ์นมมีการส่งออก 13,298 ตัน คิดเป็นมูลค่า 257 ล้านบาท และในปีพ.ศ. 2547 มีการส่งออกทางนมผง 353 ตัน คิดเป็นมูลค่า 33.44 ล้านบาท และมีการส่งออกผลิตภัณฑ์นม 150,655 ตัน คิดเป็นมูลค่า 4,682 ล้านบาท

ตารางที่ 3 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกทางนมผงและผลิตภัณฑ์นมของไทยปี พ.ศ. 2531-2547

(หน่วย ปริมาณ: ตัน)

(หน่วย มูลค่า: ล้านบาท)

ปี	ทางนมผง		ผลิตภัณฑ์นม		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2531	23.86	1,415	13,298.14	257,628	13,322	259,043
2532	7.03	428	8,516.97	230,858	8,524	231,286
2533	2.58	132	10,047.42	295,695	10,050	295,827
2534	1.16	27	10,616.84	307,170	10,618	307,197
2535	49.34	2,684	12,076.66	354,939	12,126	357,623
2536	455.09	17,685	16,946.91	509,852	17,402	527,537
2537	141.00	4,095	25,714.13	841,342	25,855	845,437
2538	62.50	1,799	28,129.50	832,592	28,192	834,391
2539	10.18	1,414	26,622.76	880,264	26,633	881,678
2540	31.59	2,157	53,986.41	1,091,782	54,018	1,093,939
2541	972.77	15,356	34,439.65	1,339,794	35,412	1,355,150
2542	798.94	34,756	34,001.78	1,197,930	34,801	1,232,686
2543	25.52	3,725	43,591.00	1,440,741	43,617	1,444,466
2544	17.98	2,122	117,982.00	3,967,664	118,000	3,969,786
2545	34.14	2,924	213,983.00	5,975,647	214,017	5,978,571
2546	17.69	1,659	117,196.00	3,689,817	117,214	3,691,476
2547	353.88	33,435	150,655.00	4,682,289	151,009	4,715,724
รวม	3005.25	125,813	917,804.17	27,896,004	920,809	28,021,817
เฉลี่ย	176.78	7,401	53,988.48	1,640,941	54,165	1,648,342
%เปลี่ยน						
แปลงเฉลี่ย	597.88	787.20	26.65	26.35	26.55	26.29

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548)

การค้าผลิตภัณฑ์นมของไทยเปรียบเทียบกับระหว่างปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมและการส่งออกผลิตภัณฑ์นมมีค่าใกล้เคียงกัน แต่การนำเข้าผลิตภัณฑ์นมของไทยเพื่อวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ เพื่อใช้ภายในประเทศ และเพื่อการส่งออกกลับไปใหม่(re-export) ทั้งนี้ในส่วนของ การนำเข้าหางนมผงของไทยส่วนใหญ่ใช้ในการผลิตนมพร้อมดื่ม และในบางส่วนใช้ในการผลิต นมข้นหวาน นมผง ไอศกรีม และอาหารสัตว์ เป็นต้น ส่วนที่เหลือเพื่อการส่งออกกลับไปใหม่ (re-export) แต่สัดส่วนในปริมาณการส่งออกหางนมผงเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการนำเข้าหาง นมผงจะพบว่ามีสัดส่วนน้อยมาก

ความตกลงว่าด้วยการเกษตร(Agreement of Agriculture) ภายใต้องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ด้านการค้าสินค้าเกษตร ให้ประเทศ สมาชิกทุกประเทศดำเนินการลดภาษีศุลกากร ปรับเปลี่ยนมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร เช่น ลด การอุดหนุนการผลิตภายในประเทศ ตลอดจนลดการอุดหนุนการส่งออก การลดภาษีศุลกากรนั้น ประเทศที่พัฒนาแล้วต้องลดภาษีลงร้อยละ 36 ภายในเวลา 6 ปี และแต่ละรายการสินค้าต้องลดลง อย่างน้อยร้อยละ 15 ส่วนประเทศกำลังพัฒนาต้องลดภาษีศุลกากรลงเฉลี่ยร้อยละ 24 ภายในเวลา 10 ปี แต่ละรายการสินค้าต้องลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 สำหรับสินค้าที่เคยมีมาตรการจำกัดการ นำเข้าอื่น จะต้องปรับเปลี่ยนมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรให้เป็นมาตรการภาษีศุลกากรภายใต้ ระบบโควตาภาษี(Tariff Quota) ทั้งหมด โดยกำหนดเป็นปริมาณโควตาและเก็บภาษีศุลกากรใน โควตาในระดับต่ำ ถ้ามีการนำเข้าเกินกว่าปริมาณโควตาที่กำหนดให้เก็บภาษีศุลกากรนอกโควตา ในอัตราสูง สินค้าเกษตรที่ไทยต้องเปิดตลาดภายใต้ระบบโควตามีจำนวน 23 รายการ เป็นสินค้า นม ได้แก่ น้ามนดิบและเครื่องดื่มนมปรุงแต่ง และหางนมผง นอกจากนี้ประเทศไทย ต้องดำเนินการลดการอุดหนุนการผลิตภายใน สำหรับการอุดหนุนการผลิตการเกษตรที่เป็นการบิด เบือนกลไกตลาด จากจำนวน 21,816.41 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2538 เหลือ 19,028.48 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2547 ส่วนการลดการอุดหนุนการส่งออก เนื่องจากในปี พ.ศ. 2538 ไทยไม่มีการอุดหนุนจึงไม่ สามารถลดการอุดหนุนการส่งออกได้ (โชติรัตน์, 2546)

ทั้งนี้แม้ว่านมและผลิตภัณฑ์นมจะเป็นสินค้าที่มีโอกาสในการสร้างงาน และรายได้ให้กับ เกษตรกรไทยเมื่อพิจารณาจากปัจจัยภายในประเทศ แต่เนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของโลก ได้ก้าวสู่ระบบการค้าเสรีมากขึ้น การพิจารณาเรื่องดังกล่าวจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยภายนอก ด้วย โดยเฉพาะข้อตกลงองค์การการค้าโลก ที่มีพันธกรณีที่ต้องเปิดประตูการค้าให้กับต่างประเทศ ภายใต้ข้อตกลงต่าง ๆ ประเด็นปัญหาจึงอยู่ที่ว่า โอกาสทางการตลาดของนมและผลิตภัณฑ์นมใน

ประเทศไทย ตามข้อเท็จจริงแล้วนมและผลิตภัณฑ์นมของไทยเป็นสินค้าที่ไทยต้องการผลิตของกลุ่มแข่ง ดังนั้นประเทศไทยอาจได้รับผลกระทบในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมจากการเปิดตลาดภายใต้ระบบการค้าเสรี ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์นมเป็นสินค้าที่มีมาตรการการควบคุมการนำเข้า เนื่องจากนมพร้อมดื่มสามารถใช้หางนมผงที่นำเข้าจากต่างประเทศ มาผสมไขมันเนย และน้ำ แล้วผ่านขบวนการเติมธาตุอาหารจะได้นมพร้อมดื่มที่มีรสชาติและคุณค่าทางอาหารไม่ต่างจากนมพร้อมดื่มที่ได้จากการใช้น้ำนมดิบในการผลิตอีกทั้งการใช้หางนมผงในการผลิตนมพร้อมดื่มมีต้นทุนต่ำกว่าการใช้น้ำนมดิบ ดังนั้นรัฐบาลได้กำหนดเงื่อนไขในการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม ในปี พ.ศ. 2528 กำหนดให้ผู้นำเข้าหางนมผงต้องรับซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศ 20 ส่วน ต่อปริมาณการนำเข้าหางนมผง 1 ส่วน โดยน้ำหนัก สำหรับการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมจะต้องซื้อน้ำนมดิบภายในประเทศ 2 ส่วนต่อปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์นม 1 ส่วนโดยน้ำหนัก และในปี พ.ศ. 2531 มาตรการทางด้านภาษีนำเข้าต่อนมและผลิตภัณฑ์นมต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 40 ส่วนหางนมผงจะเสียภาษีในอัตราร้อยละ 25 และลดลงเหลือร้อยละ 5 (เกียรติศักดิ์, 2538)

หากพิจารณาปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มักพบกับปัญหาน้ำนมล้นตลาด ไม่สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่เป็นธรรม สาเหตุสำคัญก็คือ ประเทศไทยมีการเปิดตลาดนำเข้าหางนมผงเข้ามาเป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นนมพร้อมดื่ม ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่มีต้นทุนต่ำกว่าการใช้น้ำนมดิบที่ผลิตได้ภายในประเทศ โดยประเทศไทยเปิดตลาดสินค้าน้ำนมดิบและเครื่องดื่มนมประเภทนมปรุงแต่ง และหางนมผงตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลกในปี พ.ศ. 2538 โดยข้อตกลงดังกล่าวพยายามยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีมาเป็นมาตรการภาษีและลดอัตราร้อยละ จากตารางที่ 4 ข้อตกลงขององค์การการค้าโลกกำหนดให้นำเข้าหางนมผงเท่ากับ 45,000 ตัน และ 55,000 ตัน ในปี พ.ศ. 2538 และ 2547 ตามลำดับ โดยคิดภาษีอัตราร้อยละ 5 ซึ่งในข้อตกลงขององค์การการค้าโลกได้เสนอที่จะเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 20 แต่เก็บจริงเพียงร้อยละ 5 ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถดำเนินกิจการของตนเองได้(กองวิจัยสินค้าและการตลาด, 2538) แต่หากการนำเข้ามีปริมาณมากกว่าปริมาณโควตาที่กำหนดไว้จะเก็บส่วนเกินจากการนำเข้านอกโควตาในอัตราร้อยละ 237.6 และ 216 ในปี พ.ศ. 2538 และ 2547 ตามลำดับ ในกรณีของน้ำนมดิบและผลิตภัณฑ์นมอัตราร้อยละในปี พ.ศ. 2538-2547 เท่ากับร้อยละ 20 โดยในปี พ.ศ. 2538 กำหนดโควตาให้นำเข้าน้ำนมดิบและผลิตภัณฑ์นมรวมกันเพียง 2,286 ตัน แต่หากปริมาณนำเข้าเกินที่กำหนดไว้้อัตราร้อยละจะเพิ่มเป็นร้อยละ 45.5 และ 92.4 สำหรับน้ำนมดิบและผลิตภัณฑ์นมตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2547 กำหนดให้การนำเข้าน้ำนมดิบและผลิตภัณฑ์นมได้ 2,400 ตัน และหากปริมาณนำเข้าเกินที่กำหนดไว้จะเก็บภาษีน้ำนมดิบในอัตราร้อยละ 41 และเก็บภาษีผลิตภัณฑ์นมในอัตราร้อยละ 84

ตารางที่ 4 พันธกรณีตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลกที่มีต่อผลิตภัณฑ์นมและ
หางนมผงของไทย ปี พ.ศ. 2538-2547

(หน่วย: ตัน)

ปี	นํ้านมดิบและผลิตภัณฑ์นม				หางนมผง		
	โควตา นำเข้า	อัตราภาษี ในโควตา	อัตราภาษีนอกโควตา		โควตา นำเข้า	อัตราภาษี	
			นํ้านมดิบ	ผลิตภัณฑ์นม		ในโควตา	นอกโควตา
2538	2,286.00	20	45.5	92.4	45,000.00	20	237.6
2539	2,298.67	20	45.0	91.2	45,111.11	20	235.2
2540	2311.33	20	44.5	90.3	47,222.22	20	232.8
2541	2324.00	20	44.0	89.4	48,333.33	20	230.4
2542	2336.67	20	43.5	88.5	49,444.44	20	228.0
2543	2349.33	20	43.0	87.6	50,555.56	20	225.6
2544	2362.00	20	42.5	86.7	51,666.67	20	223.2
2545	2374.67	20	42.0	85.8	52,777.78	20	220.8
2546	2387.33	20	41.5	84.9	53,888.89	20	218.4
2547	2,400.00	20	41.0	84.0	55,000.00	20	216.0

ที่มา : กองการค้าพหุภาคี กรมเจรจาการค้า (2546)

จากความสำคัญของนมและผลิตภัณฑ์นมต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยและการนำเข้าหางนมผงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดจนข้อตกลงองค์การการค้าโลกที่มีต่อนมและผลิตภัณฑ์นมที่ต้องการลดการอุดหนุนภายในประเทศ จึงเห็นควรที่จะทำการศึกษาการผลิตและการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม เพื่อใช้ในการอธิบายพฤติกรรมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและผู้ผลิตผลิตภัณฑ์นมที่มีการนำเข้าหางนมผง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการผลิต และการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นม รวมทั้งนโยบายที่เกี่ยวข้องกับนมและผลิตภัณฑ์นมของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตและการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมของประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เนื่องจากนมและผลิตภัณฑ์นมเป็นสินค้าที่มีความอ่อนไหว และรัฐได้ให้การคุ้มครองเกษตรกรผู้ผลิตนํ้านมดิบอย่างต่อเนื่อง หลังจากที่ได้มีการเปิดตลาดสินค้าเกษตรตามพันธกรณีขององค์การการค้าโลก ย่อมส่งผลกระทบต่อหน่วยเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่อาจได้รับผลประโยชน์หรือสูญเสียผลประโยชน์ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตและการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและกำหนดนโยบายที่เหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อหน่วยเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมนม

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาถึงการผลิตและการเข้านมและผลิตภัณฑ์นมของประเทศไทยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประเภทของสินค้านมที่ทำการศึกษาคือ หางนมผง(HS 040210) คือ นมผงที่มีไขมันไม่เกินร้อยละ 1.5 โดยได้สกัดไขมันออกบางส่วน นมและผลิตภัณฑ์นม (HS 0401) คือ นํ้านมดิบและครีมชนิดที่ไม่ได้ทำให้เข้มข้น รวมทั้งเครื่องดื่มนมปรุงแต่งทั้งชนิดจืดและหวาน
2. การพิจารณาข้อมูลทุติยภูมิ(Secondary Data) ด้านการผลิต ความต้องการนํ้านมดิบ และนมพร้อมดื่มในประเทศ เพื่อพิจารณาถึงสภาพการผลิตและสภาพตลาดภายในประเทศจะใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2547 ทั้งนี้ข้อมูลทางด้านการผลิตและความต้องการนํ้านมดิบในประเทศต่าง ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งข้อมูลด้านการนำเข้านมประเภทต่าง ๆ ของไทย จะใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2547 เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านข้อมูล
3. การพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิต การนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมของประเทศไทย โดยประมาณค่าสมการการผลิต การนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิเป็นรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 – 2547 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 17 ปี

นิยามศัพท์

นมหรือน้ำนมดิบ (raw milk) หมายถึง น้ำนมที่รีดจากแม่โคนม มี 3 ชนิด คือ น้ำนมดิบที่มีได้แยกหรือเติมเข้าไปซึ่งวัตถุดิบใด น้ำนมดิบพร้อมมันเนยที่ได้แยกมันเนยบางส่วนออก และน้ำนมดิบขาดมันเนยที่ได้แยกมันเนยออกเกือบหมด (เกียรติศักดิ์, 2538:11-12)

ผลิตภัณฑ์นมหรือนมพร้อมดื่ม (liquid drinking milk) หมายถึง น้ำนมที่ได้รับการปรุงแต่งให้พร้อมที่จะดื่มได้ทันที โดยไม่ต้องปรุงแต่งเพิ่มเติม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ชนิดคือ นมพาสเจอร์ไรส์ (pasteurized fresh milk) และนมสเตอริไลส์ (sterilized fresh milk) (เกียรติศักดิ์, 2538:11-12)

หางนมผง (skim milk) หรือนมผงขาดมันเนย (skim milk powder) หมายถึง นมผงที่มีไขมันไม่เกินร้อยละ 1.5 โดยได้สกัดไขมันออกบางส่วน ส่วนใหญ่นำมาผลิตเป็นน้ำนมคั้นรูป ซึ่งหางนมผง 1 ส่วน สามารถผสมไขมันเนยและน้ำ เป็นน้ำนมคั้นรูปได้ประมาณ 10 ส่วน (เกียรติศักดิ์, 2538:11-12)

น้ำนมคั้นรูป (recombined milk) หมายถึง นมที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตประเภทหางนมผงไขมันเนย และน้ำ แทนที่จะใช้น้ำนมดิบจากแม่โคนม เช่น นมคั้นรูปพาสเจอร์ไรส์ (pasteurized recombined milk) และนมคั้นรูปสเตอริไลส์ (sterilized recombined milk) (เกียรติศักดิ์, 2538:11-12)

นมผง (powder milk) หมายถึง น้ำนมที่ผ่านกรรมวิธีระเหยน้ำออกจนเกือบหมดเหลืออยู่เพียงไม่เกินร้อยละ 5 ยังมีน้ำเหลือน้อยก็ยังเก็บไว้ได้นาน ซึ่งแบ่งออกได้หลายชนิด เช่น นมผงอุดมไขมัน นมผงคัดแปลงสำหรับเลี้ยงทารก เป็นต้น (เกียรติศักดิ์, 2538:11-12)

โควตาอากรขาเข้า (tariff quota) หมายถึง การกำหนดปริมาณการนำเข้าจำนวนหนึ่ง โดยเสียอากรขาเข้าในอัตราหนึ่งที่กำหนดไว้ ถ้าสั่งเข้ามาเกินกว่านี้จะต้องเสียอากรขาเข้าในอัตราที่สูงกว่ามาก แต่การสั่งเข้าโดยเสียภาษีในอัตราสูงนี้ไม่มีการจำกัดปริมาณ (วันรักษ์, 2527:111)

การเก็บภาษีตามราคา (Ad valorem tariffs) หมายถึงชนิดของภาษีซึ่งคิดเป็นร้อยละของมูลค่าหรือราคาสินค้า สำหรับประเทศไทยสินค้านำเข้าคิดจากราคา c.i.f. (Cost Insurance and Freight) คือมูลค่าสินค้านำเข้าบวกด้วยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการขนส่ง (วัณรภษ,2527:93)

การเก็บภาษีตามสภาพ (Specific tariffs) ได้แก่การกำหนดอัตราภาษีต่อสินค้า 1 หน่วยเป็นจำนวนแน่นอนลงไปว่าสินค้านั้นแต่ละหน่วยที่จะนำเข้ามาหรือส่งออกต้องเสียภาษีจำนวนเท่าใด (วัณรภษ,2527:93)

วิธีการศึกษา

การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วยข้อมูลด้านการผลิตและการบริโภคคนมในตลาดโลก การผลิตคนมและผลิตภัณฑ์คนมของไทย ความต้องการคนมและผลิตภัณฑ์คนมของประเทศไทย และการส่งออกนำเข้าคนมและผลิตภัณฑ์คนม หางคนมฝง รวมทั้งนโยบายด้านต่าง ๆ ที่รัฐได้ดำเนินการและข้อตกลงขององค์การการค้าโลกของนมและผลิตภัณฑ์นมที่มีต่อไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติและเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ได้แก่ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมการค้าภายใน กรมการค้าต่างประเทศ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมศุลกากร และข้อมูลสารสนเทศจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลเชิงสถิติ เพื่อศึกษาถึงผลผลิตน้ำนมดิบจำนวนโคนม และการบริโภคน้ำนมดิบจากประเทศที่สำคัญต่าง ๆ สภาพการผลิต การตลาดของนมและผลิตภัณฑ์นม สถานการณ์ของราคาน้ำนมดิบภายในประเทศ และนโยบายนมและผลิตภัณฑ์นมของรัฐ ทั้งนี้จะทำการอ้างอิงข้อมูลเชิงสถิติ พร้อมทั้งแสดงตารางตัวเลขของราคาน้ำนมดิบที่เกษตรกรได้รับ ปริมาณการนำเข้าและส่งออกหางนมฝงและผลิตภัณฑ์นม ปริมาณการผลิตและปริมาณความต้องการนมและผลิตภัณฑ์นมของไทย

2. จะทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตและการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมของประเทศไทย โดยอาศัยแบบจำลองอุปทานน้ำนมดิบภายในประเทศและแบบจำลองสมการอุปสงค์การนำเข้าทางนมผงในการประมาณค่าต่าง ๆ และอาศัยค่าความยืดหยุ่นดังกล่าวในการแสดงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตและการนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลเป็นรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 – 2547 ในการประมาณค่าสมการด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square : OLS)